

საგამოცდო საკითხები დოქტორანტებისათვის

ლიტურგიკის

საგანმანათლებლო პროგრამის მიმართულებით

I. უდიდესი დღესასწაულები ლიტურგიკული ღვთისმეტყველების თვალთახედვით:

1. მაცხოვრის ბრწყინვალე აღდგომა (15.43-48, 252-255; 8.43-46)
2. ბზობა (4. 458-471; 20.45-57);
3. ამაღლება (3.241-258; 15.48-50, 255-256; 8.24-25);
4. სულთმოფენობა (3.330-346; 8.55-59);
5. ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის შობა (1. 8/21.09-ის მსახურება; 15.172-178, 320-322; 16.25-29);
6. ჯვართამაღლება (1. 14/27.09-ის მსახურება; 16.147-149);
7. ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ტაძრად მიყვანება (1. 11/4.12-ის მსახურება; 16.32-38);
8. ქრისტეშობა (1. 25 დეკემბრის მსახურება; 15.184-198, 324-328; 16.106-115);
9. ნათლისღება (1. 6/19 იანვრის მსახურება; 16.116-123);
10. მირქმა (2/15.02-ის მსახურება; 15.199-205, 329-331);
11. ხარება (4. 25 მარტის მსახურება; 15.178-183, 322-324; 16.40-45);
12. ფერისცვალება (1. 6 აგვისტოს მსახურება; 16.139-143);
13. მიძინება ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლისა (1. 15 აგვისტოს მსახურება; 15.215-227; 16.59-72);
14. ღვთისმსახურების საღვთისმეტყველო-ლიტურგიკული გააზრება (16.8-11);
15. საღვთისმსახურო ენა და მართლმადიდებლური სიმბოლო (6.24-26; 14.25-26);
16. საპასექო წელიწადი (13. 23-25; 7.42-46);
17. საეკლესიო წელიწადი (13. 25-27; 7.40-42);
18. ქვეყნის დასაბამიდან დროის ათვლის საღვთისმეტყველო ანალიზი (12. 21-28; 10. 263-268);
19. ლიტურგიკული, ევქარისტიული დრო და სივრცე და მისი განსხვავება ფიზიკური დროისა და სივრცისაგან (12. 29-47; 11. 39-54);
20. წლიური, კვირის შვიდეულის დღეთა და სადღესასწაულო ციკლების საღვთისმეტყველო-ლიტურგიკული განმარტება (13.20-29; 7.37-49; 13.21-23; 7.38-40; 17.6-15; 19.63-188);

21. კვირის შვიდეულების ორშაბათი დღით დაწყება (13.37-38; 9.136-137);
22. კვირის შვიდეულების კვირა დღით დაწყება (13.36-37; 9.134-135);

საიდუმლო ღოცვების მნიშვნელობა (გარჩევა კონდაკიდან):

23. მწუხრზე;
24. ცისკარზე;
25. წირვაზე.

ლიტერატურა:

1. (საღვთისმსახურო წიგნი) საღვთისმსახურო, მოსკოვი, 1805;
2. (საღვთისმსახურო წიგნი) პარაკლიტონი, მოსკოვი, 1861;
3. (საღვთისმსახურო წიგნი) ტრიოდინი ზატიკი, თბილისი, 1868;
4. (საღვთისმსახურო წიგნი) ტრიოდინი მარხვანი, თბილისი, 1901;
5. წმ. იოანე დამასკელი, „მართმადიდებლური სარწმუნოების ზედმიწევნითი გადმოცემა“, ე. ჭელიძე. თბილისი, თბილისის სასულიერო აკადემიის გამომცემლობა, 2000;
6. პ. ი. მალკოვი, მართლმადიდებლური ეკლესიის საიდუმლოებანი (ქართული გადმოცემის რედაქტორი დეკანოზი თეიმურაზ თათარაშვილი), თბილისი, 2010;
7. თბილისის სასულიერო აკადემიის სამეცნიერო შრომები, I, თბილისი, 2009;
8. თბილისის სასულიერო აკადემია, სამეცნიერო-საღვთისმეტყველო შრომები, II, თბილისი, 2004;
9. თბილისის სასულიერო აკადემიის სამეცნიერო-საღვთისმეტყველო შრომები, III, თბილისი, 2012;
10. თბილისის სასულიერო აკადემიის სამეცნიერო-საღვთისმეტყველო შრომები, V, თბილისი, 2014;
11. დეკანოზი ბიძინა გუნია, „იულიუსის კალენდრის არსი და მნიშვნელობა“, თბილისი, 1999;
12. დეკანოზი ბიძინა გუნია. ლიტურგიკული შტუდიები, III, „ჟამთაღრიცხვა და საეკლესიო კალენდარი“, თბილისი, 2012;
13. დეკანოზი ბიძინა გუნია. „წელიწადის ცნების თეოლოგიური ასპექტები და საეკლესიო კალენდრის მოდელირების საკითხი“, გელათის მეცნიერებათა აკადემია, თბილისი, 2012;
14. Протопресвитер Александр Шмеман, Введение в литургическое БОГОСЛОВИЕ, Киев, 2003;
15. Епископ Вениамин (Милов), Чтения по литургическому богословию, Киев, 2004 г.;
16. Шиманский Г. И. ЛИТУРГИКА (Учебное пособие для Духовных Семинарий), Москва, 2002;

17. Священник К. Субботин. Руководство к изучению УСТАВА Богослужения Православной Церкви. Киев, Издательство имени святителя Льва, папы Римского, 2009;
18. Протоиерей Вадим Леонов. Основы Православной АНТРОПОЛОГИИ (Учебное пособие). Москва: Издательство Московской Патриархии, 2013.
19. Иероманах Киприан. Курс лекций по литургическому богословию. Христианский собеседник. Издание Макариев-Решемской Обители выпуск 46, 1999.
20. Святоотеческие поучения на дни СТРАСТНОЙ СЕДМИЦЫ. СвятоТройцкая Сергиева Лавра, 2001;

II. მსახურებათა განმარტება:

დიდი მწუხრის საღვთისმეტყველო ლიტურგიკული განმარტება:

1. დასაწყისიდან „ნეტარს არს კაცის“ ჩათვლით;
2. „ნეტარს არს კაციდან“ მრჩობლი კვერეჟის ჩათვლით;
3. მრჩობლიკვერეჟიდან „აჲ განუტევეს“ ჩათვლით;
4. „აჲ განუტევედან“ მწუხრის ბოლომდე;

დიდი ცისკრის საღვთისმეტყველო ლიტურგიკული განმარტება:

5. დასაწყისიდან „ღმერთი უფალის“ ჩათვლით;
6. „ღმერთი უფალიდან“ სახარების ჩათვლით;
7. სახარებიდან „უპატიოსნესას“ ჩათვლით;
8. „უპატიოსნესას“ გალობიდან ცისკრის ბოლომდე;
9. **სადმართო ლიტურგია** - მისი შემადგენელი ნაწილები და მათი ზოგადი საღვთისმეტყველო-ლიტურგიკული მნიშვნელობა;
10. საიდუმლო სერობა და ევქარისტიული ძღვენი;
11. ევქარისტიული კანონი ლიტურგიკული ღვთისმეტყველების ჭრილში;
12. ლიტურგიკული ღვთისმეტყველების იდეების სისტემატიზაცია წმ. იოანე ოქროპირის ლიტურგიაში;
13. სადმართო აღმშენებლობის ასპექტები ევქარისტიის საიდუმლოში;
14. სადმართო ლიტურგიის საღვთისმეტყველო-ლიტურგიკული განმარტება;
15. ასამაღლებლიდან „მცირე შესვლის“ ჩათვლით;
16. „მცირე შესვლიდან“ სახარების კითხვის ჩათვლით;
17. სახარების კითხვიდან „დიდი შესვლის“ ჩათვლით;
18. „დიდი შესვლიდან“ „შენ გიგალობთ“ საგალობლის ჩათვლით;

19. „შენ გიგალობთ“ საგალობლიდან სასულიერო პირთა ზიარების ჩათვლით;

III. სიმბოლური ქმედებებისა და ლოცვების საღვთისმეტყველო-ლიტურგიკული ანალიზი:

1. ნათლობის საიდუმლოში (9. 234-239; 12. 208-236; 12. 661-673; 13. 972-994; 14. 23-54; 15. 367-380; 19. 58-60, 77-79, 94-101, 138-143, 198-202, 273-283, 335-349; 22. 219-223; 23. 565-567.);
2. მორწმუნეების საიდუმლოში (9. 239-243; 12. 237-242; 12. 673-682; 13. 995-1009; 14. 54-68; 15. 380-388; 19. 58-60, 77-79, 94-101, 138-143, 198-202, 273-283, 335-349; 22. 219-223; 23. 565-567.);
3. ევქარისტის საიდუმლოში (1. 160-174; 9.244-254; 11.265-276; 12.721-722; 13. 429-441; 16. 212-228; 18. 281-292; 36.556-568; 37.286-289, 293-312, 234-317; 40. 307-331, 359-372.);
4. სინანულის საიდუმლოში (9. 255-260; 12. 242-287; 13. 697-700; 14. 1047-1160; 15. 69-126; 16. 389-395; 17. 47-86; 18. 441-445; 20. 46-76; 20. 60-65, 116-119, 161-167, 236-251, 303-312, 349-359; 22. 64-84.);
5. მღვდლობის საიდუმლოში:
 - ა) დიაკვნად ხელთდასხმა (2. 167-173; 12. 348-350; 13. 706-709; 16. 209-212; 17. 290-306.);
 - ბ) მღვდლად ხელთდასხმა (2. 174-177; 12. 350-351; 14. 709-712; 15. 212-215; 16. 307-311.);
 - გ) ეპისკოპოსად ხელთდასხმა (12. 351-355; 13.712-718; 15.215-217; 16. 314-323).
6. ქორწინების საიდუმლოში (9. 269-272; 12. 290-311; 13. 722-732; 14. 1161-1273; 15. 137-170; 16. 396-404; 17. 106-144; 18. 456-462; 19. 101-124; 20. 73-74, 119-122, 173-180, 256-261, 316-322; 22. 86-129; 23. 226-279; 24. 536-587);
7. ზეთის კურთხევის საიდუმლოში (9. 272-275; 12. 312-324; 13. 732-740; 14. 1273-1287; 15. 171-190; 16. 405-413; 17. 144-152; 18. 463-466; 19. 125-142; 20. 261-264; 22. 130-193.).

ლიტერატურა:

1. სამღვდელთა კონდაკი, თბილისი, ექვთიმე ხელაძის სტამბა, 1899;
2. ეპისკოპოსი პეტრე, სამღვდელმთავრო კონდაკი, თბილისი, გამომცემლობა „ძმობა“, 1908;
3. ედიშერ ჭელიძე, დიდნი კურთხევანი, I, თბილისი, გამომცემლობა „ახალი ივერონი“, 2002;

4. ედიშერ ჭელიძე, დიდნი კურთხევანი, I, თბილისი, 2006;
5. დეკანოზი იოანე გივიშვილი-ამილახვარი, კურთხევანი, თბილისი, 2004;
6. (შემდგენელი) მირზა ტყემელაშვილი, მცირე კურთხევანი, თბილისი, 1998;
7. მცირე კურთხევანი, თბილისი, გამომცემლობა „ნათლისმცემელი“, 2004;
8. პ. ი. მალკოვი, მართლმადიდებლური ეკლესიის საიდუმლოებანი (ქართული გამოცემის რედაქტორი დეკანოზი თეიმურაზ თათარაშვილი), თბილისი, 2010;
9. პროტოპრესვიტერი მიხეილ პომაზანსკი. დოგმატური ღვთისმეტყველება, თბილისი, 1998;
10. პანაიოტის ი. ზუმისი. კანონიკური სამართალი, თბილისი, 2007;
11. Настольная книга священнослужителя, т. I. Москва: Издание Московской патриархии, 1997;
12. Настольная книга священнослужителя, т. IV. Москва: Издание Московской Патриархии, 1983;
13. Никольский К. Учебный устав Богослужения. Санкт-Петербург: 1995;
14. Булгаков С.В. Настольная книга священно-церковно-служителя т. II, Москва:1993;
15. Протоиерей Геннадий НЕФЕДОВ. Таинства и обряды православной Церкви. Москва: 2002 г.
16. Архиепископ ВЕНИАМИН. Новая скрижаль. Санкт-Петербург: Издание Херсонской епархии, 1998;
17. Сильченков Н. Практическое руководство при совершении приходских треб. Киев: 2001;
18. Архиепископ АВЕРКИЙ. ЛИТУРГИКА, США: Джорданвилль, 2000;
19. Шиманский Г.И. ЛИТУРГИКА (Таинства и обряды). Москва: 2003;
20. Катанский А.Л. ДОГМАТИЧЕСКОЕ УЧЕНИЕ семи церковных таинствах. Москва: 2003;
21. Малый ТРЕБНИК. Москва: 1883;
22. Павлов А.С. Курс Церковного права. Санкт-Петербург: 2002;
23. Протоиерей В. Цыпин. Курс Церковного права. г. Клин: 2004;
24. И. Дмитриевский. Историческое, догматическое и таинственное изъяснение Божественной литургий, Москва: Общество сохранения литературного наследия, 2009;
25. Архимандрит Гавриил. Руководство по Литургике, Москва: Издательство „Православный паломник“,1998;
26. Е. В. Тростникова. ТАИНСТВА ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ. Москва: Издательство „Эксмо“, 2009;
27. Блаженный Симеон Соолунский. ОБЪЯСНЕНИЕ ПРАВОСЛАВНЫХ БОГОСЛУЖЕНИЙ, ОБРЯДОВ И ТАИНСТВ. Воронеж: Издательство „Благословение“,2009;

28. Протоиерей Григорий Дьяченко. Символические действия. Киев: Издательство „Пролог“, 2005;
29. Н.В. Гоголь. Размышления о БОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТУРГИИ. Москва: Издательство „Современник“, 1990;
30. Протопресвитер Валерий Лукианов. БОГОСЛУЖЕБНЫЕ ЗАМЕТКИ, США – Джорданвилль: 2001;
31. Архимандрит Иоанн (Маслов). ПРАКТИЧЕСКОЕ РУКОВОДСТВО для священно-Церковнослужителей. Киев: Издательство имени святителя Льва, папы Римского, 2003;
32. Епископ ВИССАРИОН (Нечаев). Толкование на Божественную литургию. Киев: Издательство имени святителя Льва, папы Римского, 2001;
33. Николай Кавасила архиепископ фессалонийский. Изъяснение Божественной литургий. Киев: Издательство имени святителя Льва, папы Римского, 2003;
34. (Редактор-составитель) Валерий Лепяхин. ИКОНА и образ, иконичность и словесность. Москва: Издательство „Паломник“, 2007;
35. П. Ю. Малков. Введение в литургическое предание – ТАИНСТВА православной Церкви. Москва: Издательство ПСТГУ, 2011;
36. А. Алексеев. ЭНЦИКЛОПЕДИЯ православной иконы - Основы богословия иконы. Санкт-Петербург: Издательство „Сатис“, 2005г.
37. Протоиерей Николай Балашов. На пути литургическому возрождению. Москва: „Типография Наука“, 2001;
38. Епископ Вениамин (Милов). Чтения по литургическому богословию. Киев: Издательство имени святителя Льва, папы Римского, 2004;
39. Протопресвитер Александр Шмеман. Введение в Литургическое Богословие. Киев: Издательство „Пролог“, 2003;
40. Протоиерей Владислав Свешников. ПОЛЁТ ЛИТУРГИИ – Созерцания и переживания. Москва: Издательство „Никея“, 2011;
41. მიტროპოლიტი ილარიონი (აღფეევძე), სარწმუნოების საიდუმლოება, თბილისი, დაიბეჭდა „Favorite Print“-ში, 2013;
42. В.В. Бычков. Феномен Иконы. Москва: Научно-издательский центр „Ладомир“, 2009;
43. Протоиерей Вадим Леонов. Основы Православной АНТРОПОЛОГИИ (Учебное пособие). Москва: Издательство Московской Патриархии, 2013;